

ΕΛΙΔΕΚ.
Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας & Καινοτομίας

**Γενετικά Τροποποιημένοι Οργανισμοί: Κανονιστικές
& Κοινωνικοοικονομικές όψεις**
**1η Προκήρυξη Ερευνητικών Έργων ΕΛΙΔΕΚ. για την
ενίσχυση των Μελών ΔΕΠ και Ερευνητών/τριών και την
προμήθεια ερευνητικού εξοπλισμού μεγάλης αξίας**

Τίτλος Ερευνητικού Έργου:
Γενετικά Τροποποιημένοι Οργανισμοί:
Κανονιστικές και κοινωνικο-οικονομικές όψεις
Επιστημονικός/ή Υπεύθυνος/η: Γιώργος Μπάλιας

Φιλικός προς τον αναγνώστη τίτλος: ΓΤΟ

Επιστημονική Περιοχή: Κοινωνικές Επιστήμες

Φορέας Προέλευσης και Χώρα: ΕΛΙΔΕΚ Ελλάδα

Φορέας Υποδοχής: Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Συνεργαζόμενος Φορέας:

Ιστοσελίδα προβολής του Έργου
(αν υφίσταται): www.gmosocialimpact.eu

Type to enter a caption.

Type to enter a caption.

Ποσό Χρηματοδότησης: 117.000

Διάρκεια Χρηματοδότησης: 30 μήνες

Σύνοψη Ερευνητικού Έργου

Οι Γ.Τ.Ο. αποτελούν ένα πολύπλοκο επιστημονικό, νομικό και κοινωνικο-οικονομικό ζήτημα. Το πρώτο έχει να κάνει με το κατά πόσο υπάρχουν αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και την υγεία του ανθρώπου από την καλλιέργεια των ως άνω οργανισμών και αποτελεί ένα από τα πιο ζωντανά και αμφιλεγόμενα επιστημονικά θέματα διεθνώς. Για το δεύτερο η οικεία επιστημονική συζήτηση είναι συνεχής, η δε νομοθεσία βρίσκεται σε διαρκή εξέλιξη. Τέλος, το τρίτο ζήτημα έχει μια ιδιαίτερη σημασία για την Ελλάδα, όπου η γεωργία βασίζεται στον μικρό κλήρο και στις ποιοτικές καλλιέργειες. Κατά συνέπεια, η συνύπαρξη γενετικά τροποποιημένων, συμβατικών και βιολογικών καλλιεργειών ενδέχεται να αποτελέσει ένα από τα μείζονα κοινωνικά και οικονομικά ζητήματα της χώρας.

Το βασικό ρυθμιστικό πλαίσιο για τους Γ.Τ.Ο. στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Οδηγία 2001/18/ΕΚ και Κανονισμός 1829/2013) έχει τροποποιηθεί κατά το παρελθόν ή βρίσκεται υπό τροποποίηση. Η νέα Οδηγία 2015/412/ΕΕ σχετικά με την δυνατότητα των κρατών-μελών να απαγορεύουν ή να περιορίζουν την καλλιέργεια Γ.Τ.Ο. στην επικράτειά τους, αποτελεί μία σημαντική αλλαγή του ρυθμιστικού πλαισίου της Ε.Ε για τους Γ.Τ.Ο.

Το έργο φιλοδοξεί να δημιουργήσει νέα γνώση : α) σχετικά με την επιστημονική αξιολόγηση του κινδύνου των Γ.Τ.Ο., β) σχετικά με τα προβλήματα εφαρμογής της νομοθεσίας της Ε.Ε. για τους Γ.Τ.Ο. και ιδίως αυτά που έχουν να κάνουν με τη νέα Οδηγία 2015/412/ΕΕ ,τα οποία αποτελούν σημαντικές προκλήσεις όχι μόνο για τη χώρα μας, αλλά για όλα τα κράτη-μέλη, και γ) σχετικά με τη θέσπιση νέου ειδικού καθεστώτος αστικής ευθύνης λόγω πρόκλησης ζημίας των συμβατικών ή βιολογικών καλλιεργειών από τις γενετικά τροποποιημένες καλλιέργειες.

Τα συνολικά πορίσματα του έργου θα μπορέσουν να συμβάλουν σημαντικά στην αντιμετώπιση των Γ.Τ.Ο. στην χώρα μας, στην οποία η σχετική νομοθεσία είναι ιδιαίτερα ελλιπής (π.χ. διαδικασία έγκρισης, ανυπαρξία ειδικού καθεστώτος αστικής ευθύνης, ανυπαρξία μέτρων συνύπαρξης, κ.α.).

Πρωτοτυπία του Ερευνητικού Έργου

Η ραγδαία εξέλιξη της βιοτεχνολογίας (gene editing, κλπ) τα τελευταία χρόνια έφερε στο φώς τις επιστημονικές διαφωνίες και την επιστημονική αβεβαιότητα αναφορικά: α) με τις επιπτώσεις στο περιβάλλον και στην ανθρώπινη υγεία των ΓΤΟ, β) τη μέθοδο εκτίμησης και αξιολόγησης του κινδύνου των ΓΤΟ, γ) το κανονιστικό πλαίσιο ρύθμισης των ΓΤΟ. Μια μεγάλη επιστημονική συζήτηση έχει ήδη διανοίγει σε διεθνές επίπεδο αναφορικά με τις νομικές, οικονομικές, κοινωνικές και σε επίπεδο πολιτικής-πλευρές του ζητήματος αυτού. Η επικρατούσα μέθοδος αξιολόγησης του κινδύνου ενέχει αρκετούς περιορισμούς και αβεβαιότητες (π.χ. η καμπύλη δόσης –απόκρισης, μεταφορά των επιστημονικών πορισμάτων των πειραματικών μελετών στον άνθρωπο, κ.λ.π). Οι αβεβαιότητες αυτές συχνά παροτρύνονται από το σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο και τους αρμόδιους φορείς (π.χ. EFSA, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κλπ). Αδήριτη είναι η ανάγκη οι αβεβαιότητες αυτές να αναγνωριστούν σε θεσμικό επίπεδο και να αναδειχθεί η σημασία εφαρμογής της αρχής της προφύλαξης κατά τα στάδια εκτίμησης και διαχείρισης του κινδύνου. Να σημειωθεί ότι η νομοθεσία της ΕΕ υποχρεώνει ρητά τις αρμόδιες Αρχές να λάβουν υπόψη κατά τη διαδικασία της Έγκρισης ΓΤΟ όχι μόνο επιστημονικά στοιχεία αλλά και άλλους νόμιμους λόγους, επομένως η υποχρέωση τεκμηρίωσης των αποφάσεων έγκρισης των ΓΤΟ των κρατών μελών συμπεριλαμβάνει τόσο επιστημονικά στοιχεία όσο και συνεκτίμηση άλλων παραγόντων (κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες, γεωγραφικά χαρακτηριστικά, κλπ). Η παρούσα μελέτη συνδυάζει βιβλιογραφική επισκόπηση, ποιοτική έρευνα και έρευνα τεκμηρίων (επεξεργασία πρωτογενών και δευτερογενών ποιοτικών δεδομένων και σύνθεση τους, κλπ).

Αναμενόμενα αποτελέσματα & Αντίκτυπος του Ερευνητικού Έργου

Ο βασικός στόχος του έργου είναι η ανάδειξη του πολύπλοκου ζητήματος της καλλιέργειας ΓΤΟ που σχετίζεται: α) με τις επιστημονικές διαφωνίες και την επιστημονική αβεβαιότητα αναφορικά με τις επιπτώσεις στο περιβάλλον και στην ανθρώπινη υγεία. β) Με τα προβλήματα εφαρμογής του κανονιστικού πλαισίου για τους ΓΤΟ στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Ελλάδα. γ) Με τις σημαντικές κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις από την καλλιέργεια ΓΤΟ σε κάθε κράτος μέλος της ΕΕ και, ιδιαιτέρως, στην Ελλάδα.

Από την επιστημονική βιβλιογραφία προκύπτει ότι το παραπάνω ζήτημα καθίσταται ιδιαίτερα οξύ σε ό,τι αφορά στις κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις από τη συνύπαρξη συμβατικών, βιολογικών και γενετικά τροποποιημένων καλλιεργειών σε χώρες στις οποίες η γεωργία διενεργείται στη βάση μικρών κλήρων, όπως η Ελλάδα. Για το λόγο αυτό, τα συμπεράσματα του έργου θα είναι ιδιαιτέρως χρήσιμα για την υιοθέτηση μέτρων προστασίας των καλλιεργειών και αποφυγής κοινωνικών αντιθέσεων. Ειδικότερα, η Ελλάδα δεν διαθέτει ολοκληρωμένο πλαίσιο προστασίας από τους ΓΤΟ καθώς δεν έχει μεταφέρει στο εθνικό δίκαιο όλες τις θεσπίσει ειδικό καθεστώς αστικής ευθύνης ούτε έχει ρυθμίσει τα ζητήματα ευρεσιτεχνίας ΓΤΟ.

Η πραγματοποίηση του έργου φιλοδοξεί να δημιουργήσει νέα γνώση:

α) σχετικά με τα προβλήματα εφαρμογής της αξιολόγησης του κινδύνου των ΓΤΟ και ειδικότερα με την επιστημονική μεθοδολογία της ουσιαστικής ισοδυναμίας. β) Η νέα γνώση από το έργο θα αφορά, επίσης, στα προβλήματα εφαρμογής της νομοθεσίας της ΕΕ για τους ΓΤΟ με ιδιαίτερη έμφαση σε εκείνα που έχουν να κάνουν με τη νέα οδηγία 2015/412. γ) Το έργο φιλοδοξεί να παράξει την κατάλληλη γνώση για την επίλυση του ζητήματος: i) της συνύπαρξης των συμβατικών, βιολογικών και ΓΤΟ καλλιεργειών και των κοινωνικο-οικονομικών επιπτώσεων στην Ελλάδα, ii) της ευθύνης για πρόκληση ζημίας στο περιβάλλον και στον άνθρωπο από τους ΓΤΟ (ειδικό καθεστώς αστικής ευθύνης από τους ΓΤΟ) και iii) της ευρεσιτεχνίας των ΓΤΟ. Τα πορίσματα του έργου θα μπορέσουν να αποτελέσουν τη βάση για την εκπόνηση μέτρων συνύπαρξης στην Ελλάδα, δεδομένης της δομής της ελληνικής γεωργίας (μικρός κλήρος, διαφορετικά είδη καλλιέργειας κλπ).

Η σημασία της χρηματοδότησης

Η παρούσα έρευνα δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί χωρίς τη συνεισφορά του ΕΛΙΔΕΚ αφού προϋπόθεση της είναι η διεξοδική επισκόπηση της βιβλιογραφίας και της νομοθεσίας, η εξοικείωση των ερευνητών με τελευταία τεχνολογία αιχμής, κλπ., ενέργειες που προϋποθέτουν χρόνο για τη βέλτιστη κατανόηση, επεξεργασία και τελικά διάχυσή της γνώσης. Η καταγραφή, συλλογή και επεξεργασία πρωτογενούς υλικού από όλη την Ελλάδα μέσω της ποιοτικής έρευνας είναι μια κοστοβόρος και ιδιαίτερα χρονοβόρος διαδικασία (πρόσβαση σε πηγές, ταξίδια, εξειδικευμένη πληροφόρηση, κλπ). Χωρίς την κατάλληλη χρηματοδότηση η έρευνα δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί.

ΕΛΙΔΕΚ.
Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας & Καινοτομίας

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Λ. Συγγρού 185 & Σάρδεων 2
ΤΚ. 17121, Νέα Σμύρνη, Ελλάδα
210 64 12 410, 420
communication@elidek.gr
www.elidek.gr